

Motion till riksdagen 2024/25:2623

av **Katarina Luhr m.fl. (MP)**

Barns rätt att växa upp i sina egna trygga hem

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnfamiljer inte ska vräkas till hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommunernas ansvar för att tillhandahålla långsiktiga boendelösningar för barnfamiljer kan stärkas lagstiftningsmässigt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga kommunernas bostadsansvar och inkludera en skyldighet att motverka hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna behöver få i uppgift att arbeta med vräkningsförebyggande åtgärder och att åtgärder ska sättas in tidigare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten bör ges utökade möjligheter och ett utökat ansvar för att ge stöd och bevilja insatser till alla barnfamiljer som löper en risk att förlora sin bostad eller som lever utan en långsiktig boendelösning, oavsett social problematik, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten ska kopplas in i ett tidigt skede när en hyresvärd planerar att genomföra en vräkning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppbrott från förskola, skola och vänner vid hemlöshet ska undvikas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en snäv tidsgräns för placering av barn på akutboende samt om vikten av att tillhandahålla långsiktiga boendelösningar som är trygga och lämpliga för barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag om hur en familj som har bott tillsammans med någon som förlorar kontraktet på grund av brottslig handling kan bo kvar, eller hjälpas till ett nytt permanent boende, och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att familjer som blir vräkta på grund av att någon i familjen begått en brottslig handling ska bli hjälpta till ett nytt boende och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bostadsförmedlingar ska få tydligare riktlinjer och större utrymme för förtur i bostadskön för prioriterade grupper och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjning och permanent indexering av bostadsbidraget för barnfamiljer och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommuners skyldighet att tillhandahålla hyresgarantier för barnfamiljer och om att utreda en utvidgning av hyresgarantier till andra prioriterade grupper såsom våldsutsatta och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reglering av hyresvärdars krav på en ny hyresgäst och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bidrag ska räknas som inkomst när det gäller att uppnå inkomstkraven för en hyresrätt och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt startlån för förstagångsköpare och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att inrätta en nationell bostadsstiftelse och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Socialstyrelsens nationella kartläggning av hemlöshet ska uppdateras oftare än i dag och även inkludera de människor som är hemlösa utan att få stöd från socialtjänsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskap och nationell statistik kring barns boendesituation kontinuerligt ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt mål för bostadsförsörjning som styr mot minskad hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en samlad bostadsförsörjningslag för stat och kommun och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för bostadsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner i början av varje mandatperiod ska dela en handlingsplan för bostadsförsörjning med regeringen vilken ska ligga till grund för en nationell handlingsplan för bostadsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten ska involveras när kommunen tar fram sin bostadsförsörjningsplan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett råd för social bostadsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

År 2023 var ett rekordår för vräkningar av barn. Totalt 674 barn fick vara med om att deras familj eller en av deras föräldrar vräktes under året. Sedan 2018 ser vi i Sverige tyvärr en ökande trend med barnvräkningar, ofta efter hyrestvister och att föräldrar ligger efter med hyran, ibland vräks också barn efter att deras hem har blivit en brottsplats. Ökningen indikerar dock att allt fler familjer har svårt att klara sig i de tuffare ekonomiska tiderna. Ett flertal barn vräks dessutom utan att socialtjänsten har varit på plats, trots att Sverige har en nollvision om att barnfamiljer inte ska vräkas.

När ett barn vräks kan konsekvensen bli att barnet behöver lämna sitt sociala sammanhang som skolan, sina vänner och sina dag- och kvällsaktiviteter samtidigt som familjen i sig kan ha svårt att hitta ett nytt boende och exempelvis kan behöva flytta runt på tillfälliga boenden eller bli inneboende hos släkt och vänner på obestämd tid i glappet mellan olika boenden. Konsekvenserna blir helt enkelt mycket stora för alla inblandade. Sverige ska leva upp till barnkonventionen och det är politikens uppgift att vända dagens negativa utveckling. Barn behöver ett långsiktigt och tryggt hem när de växer upp! Att leva i osäkra boendeförhållanden har en mycket negativ inverkan i ett barns liv och påverkar ofta barnets hälsa och skolgång. En vanlig bakomliggande faktor till föräldrarnas situation är att de inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden, exempelvis för att de saknar boendereferenser, har skulder eller har för låg inkomst för att accepteras av hyresvärdar.

För att motverka hemlöshet bland barnfamiljer och uppnå målsättningen att varje barn ska ha ett tryggt hem behövs reformer. Utöver att förändra den grundläggande problematiken med en svår bostadsmarknad, där bristen på bostäder som människor har råd att efterfråga är påtaglig, behöver fler åtgärder vidtas.

När det gäller både förebyggande åtgärder för att ordna långsiktiga boenden för barnfamiljer, att jobba förebyggande för att vräkningar av barnfamiljer ska förhindras och att ge stöd och hjälp när familjer förlorar sitt stadigvarande boende har kommunerna och dess socialtjänst en mycket stor roll att spela. Mycket kan, och behöver, göras för att stötta familjer till en trygg boendesituation. Vi anser att barnfamiljer inte ska kunna vräkas till hemlöshet. Om det av något skäl inte går att undvika att vräkning verkställs ska ett långsiktigt boende tillhandahållas och uppbrott från barnens skola, förskola och vänner ska undvikas i så stor utsträckning som möjligt. För att möjliggöra detta krävs att kommunen får ett tydligare ansvar för bostadsförsörjning med ett tydligt direktiv om att kommunen ska arbeta för att motverka hemlöshet. Kommunen behöver därför arbeta aktivt med vräkningsförebyggande åtgärder och med att åtgärder för att förhindra vräkning ska sättas in tidigare.

Socialtjänstlagen tolkas idag som att man bara kan hjälpa en helt bostadslös med speciella svårigheter och socialtjänsten måste därför ges utökade möjligheter i lagstiftningen att tillhandahålla boendelösningar för barnfamiljer i hemlöshet, eller som riskerar att vräkas, när social problematik saknas. Barnfamiljer utan behov av sociala insatser eller ekonomiskt bistånd kan ändå behöva hjälp från socialtjänsten på grund av sin bostadssituation. Socialtjänsten bör därför ges utökade möjligheter och ett utökat ansvar för att bevilja insatser till alla barnfamiljer, oavsett social problematik.

En hyresvärd ska meddela socialtjänsten i samband med en vräkning. I många fall riskerar denna kontakt ske när vräkningen redan är ett faktum. Vi anser att en hyresvärd ska kontakta socialtjänsten direkt när en hyresgäst riskerar att bli vräkt för att möjliggöra att hyresgästen, med stöd av socialtjänsten kan få hjälp att reda upp situationen

innan en vräkning genomförs. Tiden behöver då vara tillräcklig för att socialtjänsten ska hinna agera för att förhindra att hyresgästen vräks.

Då vräkningar ändå genomförs behöver boendelösningar för barnfamiljer i hemlöshet komma på plats, exempelvis akuta bostäder som kan användas vid en vräkning eller genomgångsbostäder som på sikt leder in på den ordinarie bostadsmarknaden. Barnombudsmannen har tidigare föreslagit en 14-dagarsgräns för placering av barn på akutboenden. Vi vill se en avgränsad och snäv tidsgräns för placering av barn på akutboende i linje med barnombudsmannens förslag. Mer långsiktiga boendelösningar behöver tillhandahållas därefter för att undvika att barn drabbas av ständiga flyttar. Det bör även fastslås i lagstiftningen att boendelösningar för barnfamiljer ska vara trygga och lämpliga för barn. Vi vill därför också att bostadsförmedlingar ska få tydligare riktlinjer och större utrymme för förtur i bostadskön för prioriterade grupper såsom barnfamiljer och våldsutsatta då konsekvensen av en långvarig osäker boendesituation kan slå mycket hårt för dessa.

Med den nya lagstiftningen som följer av proposition 2023/24:112 ”Åtgärder för tryggare bostadsområden” som trädde i kraft under 2024 är det troligt att vräkningar av barnfamiljer kommer öka när närstående till någon som begått brott kan vräkas från sin bostad. Vi har motsatt oss denna lagstiftning och anser inte att kollektiv bestraffning har någon plats i svensk lagstiftning. Vi anser att regeringen nu behöver ta fram förslag på hur en familj som blivit vräkt på grund av att någon annan i familjen begått en brottslig handling ska kunna bli hjälpta till ett nytt stadigvarande boende. Vi vill också se lagstiftning som medger att en familj som har bott tillsammans med någon som förlorar kontraktet på grund av brottslig handling kan bo kvar, eller hjälpas till ett nytt permanent boende.

Många familjer som befinner sig i en osäker boendesituation har hamnat där för att de av olika skäl inte lyckats ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden, antingen på grund av bostadsbrist och långa köer, låga inkomster som gör det svårt att ha råd med det erbjudna utbudet av bostäder eller att de inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden, då de inte klarat hyresvärdarnas krav.

För att stötta människor i behov av en bostad anser vi att bostadsbidraget behöver reformeras. Det finns mycket kring bostadsbidraget som måste åtgärdas men då vräkningar av just barn både kan få katastrofala följder och är något som har ökat under de senaste åren anser vi att bostadsbidraget för just barnfamiljer är något som behöver åtgärdas akut. Vi anser att det ordinarie bostadsbidraget behöver ligga på en högre nivå än i dag samt att det behöver inflationssäkras. Vi anser att regeringen snarast bör återkomma med förslag om en höjning följt av en permanent indexering för uppräknings av bostadsbidraget för barnfamiljer.

Vi anser att det ska vara obligatoriskt för kommuner att tillhandahålla hyresgarantier till barnfamiljer i de fall familjen inte kan skaffa en bostad inom kommunen på annat sätt. Kommunal hyresgarantier innebär att kommunen går i borgen för en hyresgäst som har tillräckligt god ekonomi för att ha ett eget boende, men som av olika skäl ändå har svårt att få en hyresrätt med besittningsskydd. Vi vill även utreda möjligheten att utvidga hyresgarantierna till andra prioriterade grupper såsom våldsutsatta.

Hyresvärdar har rätten att ställa olika typer av krav på sina hyresgäster för att de ska komma ifråga för en lägenhet. Ofta går kraven att motivera, ibland är kraven mycket höga och kan göra det mycket svårt att få tillgång till en bostad. Ofta leder de högt satta kraven på exempelvis inkomst eller skuldfrihet att den bostadssökande hamnar som andra- eller tredjehandshyresgäst i ett boende med ännu högre kostnader. Vi anser att

det behövs en reglering av hyresvärdars krav på en ny hyresgäst. Vi anser också att bidrag ska räknas som inkomst när det gäller att uppnå kraven som en hyresvärd kan ställa på en blivande hyresgäst.

Ekonomiska hinder gäller för stora delar av bostadsmarknaden, även för det ägda boendet, som på lång sikt ofta är mer ekonomiskt fördelaktigt. Då bopriserna ökat kraftigt sedan millenieskiftet har det blivit mycket svårt för den som inte redan bor i ett ägt boende att kunna köpa sig en egen bostad. Vi vill därför att ett startlån för förstagångsköpare ska införas för att möjliggöra att fler än idag ska kunna få möjlighet att få tillgång till marknaden för ett ägt boende.

Staten behöver ta en större roll i bostadspolitiken, inte minst när det gäller att minska hemlösheten. För att bättre kunna bidra och stötta kommunerna i deras arbete vill vi inrätta en statlig, nationell bostadsstiftelse med fokus på lägenheter för människor som befinner sig i en social hemlöshet men även för att kunna bidra med lägenheter till människor i akut behov av en bostad. Vi vill att en styrgrupp inrättas vid Statens Bostadsomvandling för att driva vidare denna viktiga fråga. Styrgruppen bör omfatta representanter från både stat, kommun, ideell och kommersiell bostadssektor.

Förutom praktisk handling behöver staten bidra till arbetet mot hemlöshet och osäkra boendeförhållanden på flera sätt. Något som lyfts i SOU 2022:14 Sänk tröskeln till en god bostad är att stat och kommun behöver kroka arm för att lösa de stora problemen på bostadsmarknaden. Staten kan stötta både genom att sätta upp mål, tydliggöra lagstiftning men även med nationella kartläggningar och statistik. Vi vill bland annat att socialstyrelsens nationella kartläggning av hemlöshet ska uppdateras oftare än idag och även inkludera de människor som är hemlösa utan att få stöd från socialtjänsten. Detta är viktigt för att rätt fakta ska kunna ligga till grund för olika typer av bostadsförsörjningsplaner. Vi vill även att kunskap och nationell statistik kring barns boendesituation kontinuerligt ska tas fram med syftet att stat och kommun bättre ska kunna planera bostadsförsörjningen för dessa viktiga grupper.

Vi ställer oss slutligen bakom förslagen från SOU 2022:14 Sänk tröskeln till en god bostad om att införa en samlad bostadsförsörjningslag för stat och kommun och vill därför också att regeringen går vidare med fler förslag från utredningen än idag, från ett nytt mål för bostadsförsörjning som styr mot minskad hemlöshet, om en nationell handlingsplan för bostadsförsörjning som baseras på kommunernas handlingsplaner och inrättandet av ett råd för social bostadsförsörjning, något som också många remissinstanser till utredningen var mycket positiva till. Vi anser även att socialtjänsten ska involveras när kommunen tar fram sin handlingsplan för bostadsförsörjning för att de sociala aspekterna av bostadsförsörjningen ska få en större tyngd redan i denna planering.

Katarina Luhr (MP)

Märta Stenevi (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Jacob Risberg (MP)